

Życzenia dla Świata		Grupa docelowa Wiek: 10+ Liczba uczestników: 15 osób	Czas 90 minut (2 × 45 minut)	ŻYCZENIA
Cele Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> zna elementy Układu Słonecznego i rozumie jego funkcjonowanie diagnozuje problemy i zagrożenia Ziemi proponuje konkretne rozwiązania problemów działa w grupie wzmacnia autentyczną postawę odpowiedzialności i zaangażowania wzmacnia poczucie sprawczości 	Metody <ul style="list-style-type: none"> ćwiczenie parateatralne wybór ról wzbudzenie reakcji na spontaniczne i zaskakujące sytuacje zabawa w odgrywanie ról instrukcja opis objaśnienie aktywności plastyczne: rysowanie, malowanie, pisanie, wyklejanie, układanie, zamazywanie fotografia. 	Materiały złota folia, rekwizyty do Układu Słonecznego, makieta Ziemi lub globus, długopisy, kartki, flamastry, białe brystole, plastelina, papier kolorowy, nożyczki, flamastry, stare gazety, gotowe przedmioty, farby		
		Sprzęt aparat fotograficzny, komputer, rzutnik		Miejsce sala lekcyjna, sala gimnastyczna
Przykładowe inspiracje filmy: <i>Piąty element (The Fifth Element)</i> , Luc Besson, Francja, 1997 <i>Dzień Niepodległości (Independence Day)</i> , Roland Emmerich, USA, 1996		książki dla dzieci i młodzieży o kosmosie: Dominic Walliman, Ben Newman, <i>Profesor Astrokot odkrywa Kosmos</i> , Wydawnictwo Entliczek, 2016		

Syntetyczny opis ćwiczeń	
<p>1. Układ Słoneczny – ćwiczenie wprowadzające</p> <p>Do wykonania tego ćwiczenia potrzebna jest stosunkowo duża, pusta przestrzeń, po której uczestnicy będą mogli swobodnie się poruszać. Może to być sala lekcyjna z przesuniętymi pod ściany ławkami lub sala gimnastyczna.</p> <p>Ćwiczenie można rozpocząć przypominając uczniom informacje na temat naszego Układu Słonecznego, by mogli lepiej wcielić się w jego elementy. Jeden z uczniów będzie centrum – Słońcem. Jako dawca życia, ciepła i światła jest rozpromieniony, stoi z szeroko rozpostartymi rękami, w których może trzymać błyszczącą, złotą folię, pociętą w pasy, którą delikatnie potrząsa. Ośmiu kolejnych uczniów zamieni się w planety, w Ziemię natomiast wcieli się nauczyciel. Pozostali uczestnicy mogą przeistoczyć się w planetoidy bądź przykleić się do przyjaciół jako księżycy ich planet. Dla lepszej identyfikacji z wybraną planetą można zaproponować uczniom zestaw rekwizytów: wachlarze dla Merkurego i Wenus (ochładzające gigantyczną temperaturę), czerwoną bibułę dla Marsa, błyskawicę z folii dla Jowisza, koła hula-hop na pierścienie Saturna i Uranu, niebieską bibułę dla Neptuna. Pluton, który według naukowców stracił miano planety, może poruszać się przygarbiony i markotny. Wszystkie te rekwizyty są opcjonalne, ale warto je wykorzystać.</p> <p>Planety odnajdują swoje miejsce – odpowiednie orbity wokół Słońca – i zaczynają krążyć w wybranym przez siebie tempie. Atmosferę kosmiczną można spotęgować muzyką oraz zasłaniając okna/gasząc światło, aby na sali panował</p>	<p>przyjemny półmrok. Bardzo ciekawą muzykę o walorach ilustracyjnych tworzy zespół Dikanda, którego utwór <i>Łętka</i> z albumu <i>Usztijo</i> można wykorzystać na początku ćwiczenia. Planety krążą wokół Słońca i rozmawiają między sobą. Można zaproponować uczestnikom, by rozmawiali ze sobą jak na przerwie, wymieniając kosmiczne ploteczki. Słońce, jako gwiazda-centrum, może śpiewać lub wydawać inne, wybrane przez siebie dźwięki. W drugiej części ćwiczenia następuje zwrot akcji – coś niedobrego zaczyna dzieć się z Ziemią (zmiana muzyki na niepokojący utwór np. <i>Kin-chim</i>). Nauczyciel słania się na nogach, kaszle, przystaje na swojej orbicie. Jaka będzie reakcja planet? Uczniowie mają zostać zaskoczeni tą sytuacją i uruchomić spontaniczne reakcje. Nauczyciel może animować grupę prosząc o opiekę, podanie koca, planety mogą uisnąć z Ziemią bliżej Słońca i dowiedzieć się czego potrzebuje, co się z nią dzieje. Nauczyciel pokrótce opowiada o problemach, które mu zagrażają i osłabiają go. Planety-przyjaciółki z Układu Słonecznego mogą pomóc Ziemi „stanąć na nogi” wspierając ją gestami, słowami i uśmiechem. Pocieszona Ziemia wraz z innymi planetami może wrócić do krążenia wokół Słońca z nową radością (np. utwór <i>Jakhana Jakhana</i>).</p> <p>To parateatralne ćwiczenie będzie w pewnym stopniu reżyserowane przez nauczyciela, ale zakłada także spontaniczne i odkryte w ciele reakcje uczestników. Celem ćwiczenia jest zapoznanie uczniów z problemami Ziemi w taki sposób, aby zarówno intelektualnie, jak i cieleśnie, „na własnej skórze”, mogli odczuć zaangażowanie w losy naszej planety. Ćwiczenie to rozbudza także kreatywność i wzmacnia poczucie sprawczości uczestników. ■</p>
<p>2. Ziemia u lekarza</p> <p>To ćwiczenie może być kontynuacją i uzupełnieniem poprzedniego. Ziemi nie wystarczy pocieszenie innych planet, z jej zdrowiem jest coraz gorzej, trzeba więc zabrać ją do lekarza i zdiagnozować męczące ją choroby, a także wybrać sposób postępowania.</p> <p>Tym razem w roli Ziemi wystąpi rekwizyt (makieta Ziemi wykonana np. z papier-mache lub większy globus</p>	<p>zdjęty z podstawki). Uczniowie dzielą się rolami: mogą zostać kierownikami lub personelem karetki, pielęgniarkami, lekarzem pierwszego kontaktu czy chirurgiem.</p> <p>Ćwiczenie zakłada dużą dowolność i inwencję uczestników, bo przypominać ma dziecięcą zabawę w doktora, szpital i przeprowadzanie operacji. W zestawie rekwizytów mogą znaleźć się białe kitle (można użyć koszul), stetoskop, strzykawkę, plastry, bandaże, maści, narzędzia chirurgiczne. Nauczyciel moderuje</p>

przebieg ćwiczenia. Ziemia ze swymi dolegliwościami odwiedza lekarza (może przyprowadza ją któraś z opiekuńczych planet?). Po wstępnym badaniu lekarz zarządza natychmiastowe przewiezienie do szpitala. Tam odbywa się operacja, po której Ziemia dostaje ściśle zalecenia co do dalszego postępowania. W tym ćwiczeniu to uczestnicy diagnozują te z problemów Ziemi, które wydają im się najistotniejsze, i sami proponują sposoby ich rozwiązania. Mogą je wypisać

na kartach stylizowanych na recepty, podpisać swoim imieniem i nazwiskiem, a także przybić pieczętkę.

Ćwiczenie to będzie miało charakter zabawy, część zaleceń proponowanych przez dziecięcych lekarzy może być tym samym absurdalna czy humorystyczna. Ważne jest jednak, że uczestnicy będą mieli okazję do osobistej wypowiedzi na temat stanu naszej planety, a także poczucia odpowiedzialności i wpływu na konieczne zmiany. ■

3. Ziemia PRZED I PO

Ostatnie proponowane tutaj ćwiczenie zostało pomyślane jako z jednej strony podsumowanie, z drugiej zaś rozwinięcie dwóch poprzednich. Ćwiczenie to ma charakter dynamicznego zadania plastycznego, w którym mogą wziąć udział jednocześnie wszyscy uczestnicy. Do jego wykonania potrzebne są cztery białe brystole sklezione ze sobą w taki sposób, aby tworzyć na podłodze na środku klasy prostokąt o bokach 140/200 cm. Na tym tle, jeszcze przed zajęciami, nauczyciel maluje Ziemię jako dużą planetę o średnicy ok. 120 cm. Do jej namalowania dobrze jest użyć neutralnych i delikatnych kolorów, jasnego błękitu dla oceanów i beżu dla kontynentów, które powinny być rozpoznawalne, choć namalowane bardzo schematycznie. W pierwszej części ćwiczenia uczniowie wraz z nauczycielem tworzą plastyczne odzwierciedlenie problemów Ziemi. Najlepiej, by do dyspozycji uczestników było dużo różnorodnych materiałów plastycznych: plastelina, papier kolorowy, kredki, flamastry, gotowe przedmioty, zdjęcia z gazet. Za ich pomocą można zobrazić wysypiska śmieci (poprzez wysypanie prawdziwych plastików, puszek, starych baterii, przeterminowanych leków) w rejonach świata, które produkują śmieci w największej ilości. Dodatkowo można poukładać zabawkowe samochodziki i zdjęcia dymiących fabryk. Tam, gdzie masowo wycina się lasy, można wkleić buldożery i koparki, narysować przekreślone drzewa i siekiery. W rejonach

cierpiących głód i na brak wody można wkleić komiksowe dymki z hasłami „jeść!” i „pić!”. Różnorodność problemów powinna wynikać z dwóch poprzednich ćwiczeń, w tym natomiast uczniowie mogą sami zaprezentować te problemy i najbardziej nimi dotknięte miejsca świata.

Nauczyciel, umieszczony na statywie aparatem fotograficznym, robi zdjęcie Ziemi „PRZED”, a następnie zaprasza uczestników do wprowadzania potrzebnych zmian. Uczniowie malują i wyklejają zielonym papierem nowe lasy, dystrybuują wodę i pożywienie w bardziej zrównoważony sposób (strzałki i rysunki z kontynentu na kontynent), sprzątają śmieci, redukują ilość samochodów rysując w zamian rowery. W czasie ćwiczenia nauczyciel kilkakrotnie wykonuje zdjęcie tego samego kadru. Ostatnim zdjęciem jest obraz „PO”, w którym Ziemia, jak nowo narodzona, jest miejscem przyjaznym do życia, pięknym i pełnym zieleni. W podsumowaniu ćwiczenia uczniowie mogą zobaczyć swoje dzieło w serii zdjęć puszczonych na rzutniku lub zestawionych w film poklatkowy.

Celem ćwiczenia jest zilustrowanie i unaocznienie problemów Ziemi oraz wzmocnienie poczucia sprawczości za jej los. Dobrym uzupełnieniem tego zadania mogłaby być dyskusja przenosząca problemy ze skali makro w skalę mikro: moderowani przez nauczyciela uczniowie mogliby zdiagnozować problemy w najbliższej okolicy i zaproponować rozwiązania dostosowane do ich możliwości. ■

Uwagi

Przedstawione tutaj ćwiczenia mogą stać się inspiracją do opracowania krótkich scenariuszy filmów wykonanych techniką animacji poklatkowej. W filmach tych Ziemia, jako główna bohaterka, mogłaby zgłaszać swoje problemy innym planetom bądź ludziom, aby otrzymać życzliwe wsparcie i konkretną pomoc.

Materiały dydaktyczne opracowano na podstawie cyklu warsztatów przeprowadzonych w 2019 roku przez Muzeum Etnograficzne im. Seweryna Udzieli we współpracy z grupą uczniów z Zespołu Przedszkolno-Szkolnego w Tomicach. Działanie zrealizowano w ramach projektu *Życzenia. Niematerialne dziedzictwo Małopolski zawarte w obyczajach pielęgnujących więzi międzyludzkie – badania, publikacje, edukacja*.

Zawarte w nich treści są rezultatem pracy zespołu projektu w składzie: Barbara Mołas, Agnieszka Nowakowska oraz Wojciech Kukuczka (animacje), Grażyna Makara (fotografia) • Opracowanie i teksty: Barbara Mołas • Redakcja: Paulina Sobczyk • Projekt graficzny: Wojtek Kwiecień-Janikowski

→ www.etnomuzeum.eu

Projekt *Życzenia. Niematerialne dziedzictwo Małopolski zawarte w obyczajach pielęgnujących więzi międzyludzkie – badania, publikacje, edukacja*, realizowany przez Muzeum Etnograficzne im. S. Udzieli w Krakowie, dofinansowano w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020

